

Maria PREPELIȚĂ

Directoarea Muzeului Ținutului Cahul.

Domenii de preocupare: istorie și etnologie.

Lucrări publicate: M. Maftai (coaut. L. Istomina), *File din istoria orasului Cahul: Documente din patrimoniul Muzeului Ținutului Cahul*. Cahul: Centrografic, 2013.

ISTORIA ORAȘULUI CAHUL ÎN SĂLILE MUZEULUI ȚINUTULUI CAHUL

MM: Stimată doamnă directoare Maria Prepețiță, la anul viitor Muzeul Ținutului Cahul va aniversa frumoasa cifră de 65 de ani. Se știe că la fondarea lui accentul era pus pe dezvoltarea colecțiilor care reflectau istoria și natura acestui ținut, precum și arta ca element important al culturii. Care sunt tematicile expozițiilor permanente acum, după mai bine de șase secole de activitate a instituției? Ce povestesc ele vizitatorului despre ținutul Cahul?

MP: Expozițiile permanente ale muzeului au tematici variate și reflectă diversitatea ținutului Cahul. Turul de vizitare începe cu prezentarea viețuitoarelor din două eco-sisteme locale: de pădure cu gârneț și silvo-stepă cu gârneț, în special, ale acelor introduse în Carte Roșie și protejate prin lege. Aici vizitatorii se pot documenta pe marginea unor subiecte de interes ca: specii periclitate, autentice locului sau aduse în calitate de experiment în perioada sovietică. Conținutul excursiei vine să dezmință unele legende legate de lumea păsărilor și animalelor.

MM: Constatăm un număr foarte mare de animale împăiate. Care este istoria lor?

M.P. Majoritatea absolută de exemplare de animalele împăiate a fost comandată și produsă în anii '60 ai sec. XX, la fabrica specializată din Rostov. O parte din exponate a fost comandată, în anii '70, taxidermistului Mufnarovschi din Chișinău. Întreținerea exponatelor este dificilă, cerând mari eforturi echipei muzeului. În general, trebuie să spun, nu există conexiune între muzeele din raion, un schimb de experiență și discuții despre problemele legate de domeniul nostru. Știu că în satul Giurgiulești funcționează de mulți ani Muzeul Naturii, al cărui profil rezonază cu al muzeului nostru, dar eu personal nu am fost în vizită niciodată la acest muzeu. Cred că îmbunătățirea situației e posibilă prin crearea unor programe comune pentru toate muzeele din întreaga țară. Nu sunt suficiente doar instruirii precum crearea registrelor electronice, e nevoie de o conexiune, de colaborare, ca să aducem muzeele în pas cu tehnologiile contemporane, inclusiv în promovarea muzeelor sau colecțiilor interactive. O altă problemă constituie vitrinele și standurile muzeale, care sunt învechite, provenind în mare parte din perioada sovietică, iar noi ne dorim vitrine moderne cu iluminare internă potrivită. Producătorii nu se ocupă însă de vitrine muzeale.

MM: Ați ridicat probleme care sunt comune aproape pentru toate muzeele din Republica Moldova. Probabil că această situație trebuie discutată cu funcționarii Ministerului Culturii, iar problema să fie trasată în noua strategie în domeniul culturii, care este acum în proces de elaborare. La capitolul vestigii paleontologice, care din exponatele muzeului sunt cele mai reprezentative?

MP: Într-adevăr, compartimentul tematic *Vestigii paleontologice* este unul foarte interesant pentru vizitatorii noștri, în special pentru copii. Acesta conține rămășițe de animale preistorice descoperite, la fel, în ținutul Cahul. Aici avem rămășițe de mastodonți, de rinocer cu blană, ale elefantului sudic etc., care au fost descoperite întâmplător la săparea unor șantiere sau la surprerea pământului după ploii abundente. Arealul geografic al acestor descoperiri depășește hotarele raionului Cahul. Avem mostre din Cahul, satul Pelinei (r-nul Cahul), orașul Comrat, satul Hagichioi (r-nul Taraclia). Autenticitatea rămășițelor este confirmată de specialiștii din Chișinău. În special, se colaborează cu domnul Teodor Obadă, care se implică activ în expertiza exponatelor și în restabilirea istoriilor din spatele acestor artefacte paleontologice. O mare parte a exponatelor a apărut în colecția muzeului ca urmare a expedițiilor geologice realizate în timpul practicilor geologice pe teritoriul ținutului Cahul. Muzeul dispune și de exemple de diferite tipuri de roci din Baimaclia (r-nul Cantemir), Baurci, Roșu, Manta, Larga Veche (r-nul Cahul).

MM: Raionul Cahul apare deseori în rapoartele arheologilor din Republica Moldova, dar și în perioada sovietică, aici au avut loc descoperiri impresionante. Cu ce bucură ochiul și satisface curiozitatea vizitatorului Sala de arheologie a muzeului?

MP: Sala de arheologie întâmpină oaspeții săi întâi de toate cu o mică dioramă care redă o scenă din viața oamenilor perioadei preistorice. Aceasta a fost confecționată la comandă de un

centru specializat din Chișinău. Prezentarea începe din epoca pietrei cu obiecte care reprezintă ocupațiile omului, aduc mărturii cu referire la cultura materială și spirituală. Descoperirile, începând cu cultura Gumelnița din perioada eneoliticului, atestă primele așezări de pe acest teritoriul, specifice ținutului dat. În colecțiile muzeului sunt păstrate obiecte și fotografii ale vestigiilor din satele Lopațica, Cucoara (r-nul Cahul), orașul Vulcănești, efectuate în anii '60 ai sec. XX, de către arheologul G. Sergheev. În expoziția muzeului sunt mai multe tipuri de vase din ceramica sură. Exponatul unicat este „Gânditorul de la Vulcănești”, la fel, descoperit în timpul săpăturilor arheologice. Imaginile demonstrează cum arăta acesta în momentul descoperirii și deja după restaurarea făcută de renumitul arheolog și antropolog sovietic M. Gherasimov. Alte exponate interesante reprezintă epoca bronzului, vremea marilor migrații, în urma cărora a rămas tezaurul din monede descoperit la Lărguța (r-nul Cantemir), în 1947, într-o cupă de aur, în care erau ascunse 21 de monede macedoniene de aur și salbe. Legenda spune că țăranul care a descoperit acest tezaur l-a ascuns în pod, într-un sac cu grâu. Periodic se urca acolo ca să admire descoperirea sa, însă soția, geloasă, l-a declarat la sovietul sătesc.

Tranzacțiile comerciale cu romanii sunt confirmate prin prezența în acest spațiu a monedelor romane. În urma migrației sarmaților avem pe teritoriul ținutului mai multe necropole, în care sunt descoperite oglinzi din bronz, șiraguri de mărgele. Această sală expozițională dedicată vestigiilor arheologice a fost dezvoltată conceptual în anul 1992, cu ajutorul colegilor de la Muzeul din Brăila, România; vitrinele și materialul tipărit au fost oferite, la fel, de ei.

MM: Știu că a patra sală este dedicată istoriei localității Cahul. Aici, probabil, ați avea multe de spus cu referire la exponatele care ilustrează dezvoltarea urbei, confirmă rolul unor persoane în acest proces. Rog să-mi spuneți lucruri interesante, poate chiar curiozități pe această temă.

MP: Dacă facem apel la curiozități, nu pot să nu spun că planul actual al orașului Cahul, cel puțin al părții sale istorice, se suprapune în mare parte cu primul plan urbanistic al localității elaborat în 1841 și semnat prin decretul imperial în 1845. Copia acestui document se află în colecția muzeului și vizitatorii îl pot analiza, vizitând această sală. Dintre exponate importante și interesante pot menționa cele două cărți poștale pe care este reprodusă clădirea actualului muzeu, construită inițial cu două etaje. Apropo, una dintre aceste cărți immortalizează vizita regelui Ferdinand I la Cahul în 1924. Poza este făcută de pe clopotnița Catedralei Sf. Arh. Mihail. Se presupune că aici funcționa Tribunalul județului Cahul. Acest lucru este confirmat de cea de a doua carte poștală, pe care se vede inscripția „Tribunalul județului Cahul”. Se presupune că acestea au fost editate în anii '20-'30 ai secolului XX, la Editura lui Sorochin. Pe mijlocul acoperișului era ridicat un turn de supraveghere a incendiilor. Fiind atunci cele mai înalte edificii din oraș, catedrala cu clopotnița și această clădire administrativă erau folosite pentru supraveghere anti-incendiară.

Printre descoperirile neașteptate se numără ceramica moldovenească, descoperită în 2016, în timp ce au fost săpate fundațiile pentru edificiul nou al Teatrului „Bogdan Petriceicu Hasdeu”. Conform opiniei dlui Vlad Vornic (director ANA), cel mai probabil că aceste farfurii datează cu sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX.

MM: În afară de expozițiile permanente, am observat că muzeul găzduiește și câteva expozițiile temporare cu diverse tematici. Care sunt acestea, cum au apărut ideea de creare a acestor expoziții?

MP: În acest moment, în incinta muzeului, avem câteva expoziții temporare. Întâi de toate, vizitatorii pot admira o colecție de țesături, mare parte dintre care sunt prosoape tradiționale și câteva covoare. Covorul cel mai vechi este din 1904, țesut din ațe de lână, vopsite cu coloranți naturali. Cel mai vechi prosop ține de perioada interbelică, din 1937. Însă unul foarte

valoros se referă prin desen brodat la anul 1940 și la coroana regală a României Mari.

MM: Foarte interesantă și neobișnuită temă pentru broderie. Se cunoaște ceva despre istoria acestui prosop?

MP: La colectarea obiectelor care devin exponate muzeale se notează proprietarul, de unde provine prosopul, la ce se utiliza, constituind mici istorii în spatele lor. Acest prosop a fost găsit în casa unei locuitoare din oraș, pe care o chema Lilia Popovici. Doamna nu avea urmași și după decesul ei cineva a descoperit acest prosop în apartamentul ei. Interesant este că am solicitat permisiune să vizităm acel apartament și am descoperit în afară de prosop și corespondența proprietarei cu Andrei Ciurunga. Altă descoperire interesantă este numărul de ziar „Graiul satului” din 1937, în care a fost trecută lista tuturor donatorilor care au contribuit la colectarea fondurilor pentru inaugurarea primului monument lui Ioan Vodă cel Cumplit, realizat la inițiativa inspectoratului școlar și liceului de băieți „Ioan Vodă” de către sculptorul monumentalist român, Teodor Burcă și inaugurat la 29 iunie 1937.

MM: Sunt autentice materialele din care au fost țesute aceste prosoape? Acestea se produceau în condiții casnice sau se procurau undeva?

MP: Avem în colecție prosoape țesute din bumbac și din borangic. Pe vremuri borangicul se producea aici mai în fiecare gospodărie. Tot din corespondența Liliei Popovici, cu fratele său de această dată, care lucra la Brașov, descoperim următoarea mențiune: „nu mai pot să intru în cămară că ea e plină de viermi de mătase”. La lansarea acestei expoziții temporare a fost invitată o doamnă, locuitoare a orașului Cahul, care a mărturisit despre munca de creștere a viermilor și de producere a ațelor de mătase pe vremea gospodăriilor colective din perioada sovietică. Ața de mătase produsă aici a fost utilizată la producerea stofei pentru confecționarea parașutelor. Putem observa că prosoape-

le din borangic au culoarea naturală, așa nu a fost vopsită, doar că nuanța cromatică a ațelilor de borangic depindea mult de culoarea fluturelui. Prosoapele sunt colectate nu doar din ținutul Cahul, dar și de la reprezentanți ai diferitor grupuri etnice, dovadă fiind istoriile lor, dar și ornamentele, dantelele de pe suprafața acestor podoabe de artă populară.

MM: De la arta țesutului și broderie trecem la o altă temă. Văd aici o colecție impresionantă de aparate telefonice aranjate în ordinea apariției acestora. Cum v-a venit ideea creării expoziției temporare dedicate istoriei telefoniei în ținutul Cahul?

MP: Da, într-adevăr, următoarea expoziție temporară din această sală este dedicată istoriei telefoniei în raionul Cahul. În perioada telefoniei mobile puținii își pun întrebarea cum a apărut în general acest fenomen în viața noastră, a umanității, cum arătau primele aparate telefonice? Deoarece muzeul deseori este vizitat de copii, care au aici ore tematice, s-a simțit necesitatea acestei expoziții. Aceasta redă evoluția fenomenului, în special în orașul Cahul. Cu toate că unele exponate de pe vremea sovietică au fost aduse din Sankt Petersburg în calitate de donații, ca schimb de exponate muzeale, ele permit să se vadă cum arătau aparatele pe vremuri, atât cele de birou, cât și cele din locuințele private. Aparatele telefonice ce se atârnavă de perete sau cele utilizate în al Doilea Război Mondial trezesc curiozitatea copiilor care vin la muzeu și se pot documenta în acest sens. Sunt date informații despre cei care au fost primii abonați ai serviciilor telefonice în Cahul, pot fi văzute cărțile telefonice din diferite perioade de timp etc.

MM: O altă expoziție temporară, care rezonază cu istoria telefoniei în acest ținut, este cea dedicată radioamatorilor și acestei activități. Cum a apărut această idee de expoziție?

MP: În urma unei cercetări efectuate în primăvara anului 2022 de către echipa muzeului,

au fost descoperiți, numai în Cahul, șapte radioamatori, dintre care familia Maldur – tatăl și fiul, care au oferit o mare parte a exponatelor. Ei au fost prezenți la lansarea expoziției și au demonstrat celor prezenți cum funcționează în ziua de azi radioul, folosind stații mai moderne, contemporane, dotate după actualele cerințe. Tot atunci au stabilit conexiunea cu radioamatori din Brazilia și au comunicat cu aceștia.

MM: Aveți probabil și alte idei interesante pentru expoziții temporare?

MP: O altă expoziție temporară este dedicată instrumentelor muzicale locale. Avem în plan procurarea unor instrumente de la Școala muzicală. Aici dorim să scoatem în evidență în special subiectul lăutarilor, cu tematica lui Liubomir Iorga (n. 12.04.1932 în s. Vadul lui Isac, r-nul Cahul), Maestru Emerit în Artă și Cavaler al Ordinului Republicii. În 1971 s-a filmat în filmul „Lăutarii”. Meșterul popular, instrumentistul, dansatorul, actorul și muzicianul Liubomir Iorga s-a stins din viață pe data de 7 noiembrie 2014.

MM: Cum credeți, care ar fi rolul muzeului Ținutului Cahul în sporirea interesului turiștilor pentru această destinație?

MP: Informația obținută în timpul excursiei poate provoca vizitatorii să caute, să descopere și alte lucruri interesante prin ținutul Cahul.

MM: Vă mulțumesc mult, stimata doamna director Maria Prepelică. Sper că subiectele abordate în acest dialog îi vor motiva pe cititorii noștri să ajungă la Cahul, să viziteze mai întâi Muzeul Ținutului Cahul, ca mai apoi să exploreze străzile și locurile interesante de aici.

**Interviu realizat de Marina Miron,
doctor în istorie**